

Erken Çocukluk Döneminde Çevre Uygulamaları: Bakanlığımı Kuruyorum

Environmental Applications In Early Childhood Period: I Am Founding My Ministry

Ayşegül Kırtel,
Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Türkiye,
ORCID ID: 0000-0002-7537-3720
aseker@gmail.com

Mehmet Ertufan,
YL. Öğr. , Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkiye,
ORCID ID: 0000-0002-6502-210X.
mehmet.ertufan13@gmail.com,

Abstract

Water has a very important place for nature to renew itself and for living things to continue their lives. Today, the increase in industrial wastes with the increasing population and industrialization has created water pollution. Protecting nature, respecting the creatures we live with and creating environmental awareness are the basic building blocks of environmental awareness. It has become important to raise environmentally sensitive individuals in order to ensure that future generations live in a healthier world. Based on this importance; after raising awareness about water pollution in early childhood, it focused on what children can do to protect water. It is aimed to protect and not pollute our waters and to raise awareness of being sensitive to the environment. Study; was conducted using the basic qualitative research method, one of the qualitative research methods. The study group consists of 15 children aged 5 years. Study; was carried out in 5 (five) stages. In the first stage of the study, the images of water pollution were examined and chatted with the children. Afterwards, a video about water pollution was watched. In the third stage, the experiment on water pollution was carried out, and in the fourth stage, a drama activity was carried out. Finally, the children were asked to establish a ministry for the environment and to name it. They were asked about the duties of the ministry they established in order to prevent water pollution and they were asked to draw it with pictures. Within the framework of the implementation processes of the events, they were recorded with a camera and then transcribed. These images, which were transcribed, were subjected to content and descriptive analysis. As a result of the research, children; it has been

seen that he evaluated water pollution and its causes within the scope of environmental pollution, and in this context, he created and named the Ministry of Environment. As a result; it was seen that they gained positive awareness about water pollution based on the answers received from the children and the pictures they made.

Özet

Doğanın kendini yenileyebilmesi ve canlıların hayatlarına devam edebilmesi için su oldukça önemli bir yere sahiptir. Günümüzde artan nüfus ve sanayileşme ile birlikte endüstriyel atıkların artışı su kirliliğini meydana getirmiştir. Doğayı korumak, birlikte yaşadığımız canlılara saygı duymak ve çevre duyarlılığı oluşturmak, çevre bilinci kazandırmanın temel yapı taşlarıdır. Gelecek nesillerin daha sağlıklı bir dünyada yaşamalarını sağlamak için, çevreye duyarlı bireyler yetiştirmek önemli hale gelmiştir. Bu önemden hareketle; erken çocukluk döneminde su kirliliği hakkında farkındalık yarattıktan sonra, çocukların suları korumak için neler yapabileceğinin üzerinde durulmuştur. Sularımızı koruma ve kirletmeme, çevreye duyarlı olma bilinci kazandırma amaçlanmıştır. Çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubunu 5 yaş grubu 15 çocuk oluşturmaktadır. Çalışma; 5 (beş) aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında çocuklara su kirliliğinin olduğu görseller incelenmiş ve sohbet edilmiştir. Ardından su kirliliğini anlatan bir video izletilmiştir. Üçüncü aşamada su kirliliği ilgili deney yapılmış, dördüncü aşamada ise drama etkinliği gerçekleştirilmiştir. Son olarak çocuklardan çevre ile ilgili bir bakanlık kurmaları ve ismini belirlemeleri istenmiştir. Kurdukları bakanlığın su kirliliğini önlemek için, görevleri sorulmuş ve bunu resimle çizmeleri istenmiştir. Etkinliklerin uygulama süreçleri çerçevesinde kamerayla kayıt altına alınmış ve ardından yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilen bu görüntüler içerik ve betimsel analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda çocukların; çevre kirliliği kapsamında su kirliliği ve sebeplerini değerlendirdiği, bu bağlamda da çevre bakanlığı oluşturduğu ve isimlendirdiği görülmüştür. Sonuç olarak; çocuklardan alınan cevaplarda ve yaptıkları resimlerden hareketle su kirliliği hakkında olumlu bilinç kazandıkları görülmüştür.

Kuramsal Çerçeve

Çevre; Türk Dil Kurumu (TDK,2022) tarafından hazırlanan Güncel Türkçe Sözlükte, kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam olarak tanımlanmaktadır. Yalçın'a (2013) göre ise Çevre; canlı ve cansız varlıkların bir bütün içinde yaşadığı ortamdır. Çevre ve insanı birbirlerinden ayrı olarak düşünmek imkânsızdır. Çevre ve insan sürekli etkileşim halindedir.

Bu etkileşimlerin bir sonucu olarak da çevre kirliliği meydana gelmektedir. Hızlı nüfus artışı, sanayileşme, maruz kalınan nükleer değişimler, kimyasal atıklar giderek çevreyi olumsuz etkilemekte, hava, su ve toprak hızla kirlenmekte, doğal çevremiz bozulmakta ve yaşamımızı tehlikeye atmaktadır (Yalçın, 2013).

Doğanın kendini yenileyebilmesi ve canlıların hayatlarına devam edebilmesi için su oldukça önemli bir yere sahiptir. Yaşamsal etkinlikler için suyun kalitesini ve özelliğini kaybetmeden insanlara ulaşması gerekir. Fakat su bu süreçte endüstriyel, zirai ve evsel birçok tehditle karşılaşmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın, Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu'nda(2020) yerüstü ve yeraltı sularının kirlenmesinin nedeni olarak evsel atıksular, zirai ilaç ve gübre kullanımı, evsel katı atıklar ve sanayi kaynaklı atıklar gösterilmektedir.

Ülkemiz su zengini bir ülke değildir. Kişi başına düşen yıllık su miktarına göre ülkemiz su azlığı yaşayan bir ülke konumunda yer almaktadır. DSİ'nin su potansiyeli hesaplarına göre Türkiye kişi başına yıllık 1.652 m³ su potansiyeline sahiptir. Öngörülere göre 2030 yılında Türkiye nüfusu 100 milyona ulaşacak ve su potansiyeli kişi başına yıllık 1.120 m³'e düşecektir. Türkiye su sıkıntısı yaşayan ülkeler arasında yer alacak ve kaynaklarını çok daha etkili kullanmayı amaçlayan politikalar izlemek zorunda kalacaktır (6. Türkiye Çevre Durum Raporu, 2020). Ülkemiz su sıkıntısı yaşayan ülkeler arasına girmemek için; çevre bilincine sahip, çevre duyarlılığı yüksek bireyler yetiştirmelidir. Bu yetiştirme sürecine erken çocukluk döneminden başlanılmalıdır.

Erken çocukluk gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Erken çocukluk, insanın yaşamı boyunca etkilendiği davranışların, tutumların ve alışkanlıkların kazanıldığı dönemdir(Kaya Aydın, 2021). Bu dönemde çocukların merak ve keşfetme isteğinin yüksek olması, öğrenme hızları ve kapasitelerini arttıracaktır. Bu kritik dönemde çevre ile ilgili eğitimin verilmesi ileride çevre bilincine sahip bireyler olmalarının temelini oluşturmasını sağlayacaktır(İçen Kükürt, 2021).Bu bilince sahip bireyler yetiştirmek için, erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler eğitiminden faydalanılmalıdır.

Erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler konuları oldukça fazla önem arz etmektedir. Çünkü bu yıllarda çocuğun ilerideki yaşamı için bir gelecek inşa edilmektedir(Seefeld, Castle, Falconer, 2015). Sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarından bir tanesi de, etkili vatandaş yetiştirmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek sadece sosyal bilgiler dersinde beceri ve değerler eğitiminin ön plana çıkarılmasıyla yapılabilir (Aktepe&Gündüz, 2021). Çevre bilincine sahip etkili vatandaşlar yetiştirebilmek, değerleri ön plana çıkarmaktadır. Küçük yaşlarda çocuklara

sosyal bilgiler gibi bazı dersler sayesinde değerlerin etkili bir şekilde öğretimi sağlanabilir(Seefeld, Castle, Falconer, 2015). Sosyal bilgiler dersinde özellikle sorumluluk, duyarlılık, hoşgörü, farklılıklara saygı, açık fikirlilik, işbirliği, barış, bilimsellik, özgürlük, eşitlik, empati, haklarını bilme ve koruma, özgüven, özsaygı ve özdenetim gibi değerlerin üzerinde önemle durulmalıdır (Aktepe&Gündüz, 2021).

Değerlerin ve çevrenin insan hayatındaki önemi düşünüldüğünde; çevreyi korumanın insanlara bir değer olarak kazandırılması gerektiğinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Günümüzde çevreyi korumak için düşünülen çözümlerin başında etkili bir çevre eğitimi gelmektedir. Etkili bir çevre eğitiminde ise değer eğitiminin önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Değer eğitimi öğrencilerin çevre bilgisinin, çevreye karşı tutumlarının ve çevre sorunlarına karşı farkındalıklarının artırılması için etkili bir şekilde kullanılabilir(Tahiroğlu, Yıldırım, Çetin, 2010).

Bu araştırmada; yaşam boyunca davranışların, tutumların ve alışkanlıkların kazanıldığı erken çocukluk döneminde, su kirliliği konusunda olumlu tutum kazandırılması amaçlanmıştır. Çocukların suları hangi önlemlerle koruyabileceği ortaya konulmak istenmiştir. Çevre bakanlığı etkinliği çerçevesinde; çevre bakanlığı ve görevleri için cevaplar alınmış, bakanlığın görevlerinin anlatıldığı resimlerle beraber çevre duyarlılığı ve çevre bilinci oluşması istenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden, temel nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Merriam'a göre herhangi bir kimse fenomenolojik, gömülü teori, öyküsel analiz, eleştirel ya da etnografik bir çalışma yapamayabilir ancak nitel bir araştırma yapabilir ve eğitim alanında sıklıkla temel nitel araştırma kullanılır. Temel nitel araştırmada, araştırmacılar sürece odaklanıp, süreci anlamaya çalışırlar(Merriam, 2013). Bu çalışmada da erken çocukluk döneminde çocukların suları hangi önlemlerle koruyabilecekleri anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Sakarya ili Adapazarı ilçesinde bulunan bir anaokulundaki 5 yaş grubu 15 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcı grubunun seçilmesinde, araştırma grubuna kolay ulaşım sağlanması ve araştırmaya hız ve pratiklik

sağladığı için kolay ulaşılabilir durum örnekleme; problem durumu hakkında fikir sahibi olmak amacıyla tipik durum örnekleme seçilmiştir.

Veri Toplama ve Analiz Süreci

“Çevre Bakanlığı: Bakanlığımı Kuruyorum” uygulamasından önce öğrencilere su kirliliği anlatılmış, görsellerle desteklenmiş, deney yapılmış ve drama etkinliği uygulanmıştır. Öğrencilerin çevre ile ilgili bir bakanlık kurmaları ve ismini belirlemeleri istenmiştir. Kurdukları bakanlığın su kirliliğini önlemek için, görevleri sorulmuş ve bunu resimle betimlemeleri istenmiştir. Erken çocukluk dönemindeki 5 yaş grubu öğrencilerin okuma-yazma bilmemesinden dolayı veriler, öğrenci çizimleri ile elde edilmiştir. Uygulama 80 dakika sürmüştür. Bakanlık ismi ve görevleri ile deney ve drama etkinlikleri, uygulama süreçleri çerçevesinde kamerayla kayıt altına alınmış ve ardından yazıya geçirilmiştir. Elde edilen görüntüler yazıya aktararak, araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri kodlanmıştır. 15 öğrenci sırasıyla “Ö1”, “Ö2” şeklinde kodlanmıştır. Kamera ile kayıt altına alınan ve yazıya geçirilen görüntüler içerik ve betimsel analize tabi tutulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel Araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliğin temin edilmesi, incelemenin etik bir biçimde uygulanmasını gerektirir. Herhangi bir alandaki kuram veya uygulama üzerinde öyle ya da böyle bir etkide bulunabilmesi için bütün araştırma çalışmalarının özenle tasarlanıp uygulanmaları; okuyuculara, uygulayıcılara, diğer araştırmacılara doğru ve haklı görünecek kavrayışlar ve sonuçlar sunması gerekir. Geçerlilik ve güvenirlilik, türüne bakılmaksızın herhangi bir araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile bulgularının sunulması aşamaları ilgilendiren önemli kaygılardır (Merriam, 2013).

Araştırmada dış güvenirlilik unsuruna yönelik olarak araştırmacının, araştırmanın yöntemlerini ve bütün aşamalarını açık ve ayrıntılı bir şekilde tanımladığı düşünülmektedir. Bu araştırmada, veri toplama süreçleri ve yöntemleri, verileri işleme ve analiz etme ve bulgulandırma konusunda neler yapıldığı açık bir biçimde anlatılmıştır. Araştırmanın ham verileri saklanmış araştırmanın danışmanı ve okul öncesi uzmanları tarafından incelenmiştir.

Araştırmada inandırıcılık için birçok basamak gerçekleştirilmiştir. Çok farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Video kayıtları, fotoğraflar, çocuk çizimleri veri toplama araçlarıdır. Bu veri toplama çeşitliliği araştırmanın inandırıcılığını artırmaktadır. Ayrıca araştırmada ebeveyn izinleri alınmıştır.

Aktarılabirlik nitel araştırmalar için önemlidir. Bu bağlamda örneklem seçiminde amaçlı örnekleme türlerinden tipik durum örneklemesi kullanılmıştır. Tipik durum örneklemesi ile aktarılabirlik sağlanmıştır. Ayrıca etkinlikler esnasında veri toplama araçları ile elde edilen bütün veriler ayrıntılı bir şekilde bulgulanırılmıştır. Derinlemesine yapılan bu analiz aktarılabirlik için önemlidir.

Bununla birlikte araştırmada elde edilen bulgular, daha önce oluşturulan kavramsal çerçeveye uyum göstermekte, anlamlı bir bütün oluşturmaktadır. Bu da araştırmada iç geçerliğin sağlanmasında rol oynamaktadır.

Bulgular

Çalışma; 5 (beş) aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında çocuklara su kirliliğinin olduğu görseller incelenmiş ve sohbet edilmiştir. Ardından su kirliliğini anlatan bir video izletilmiştir. Üçüncü aşamada su kirliliği ilgili deney yapılmış, dördüncü aşamada ise drama etkinliği gerçekleştirilmiştir. Son olarak çocuklardan çevre ile ilgili bir bakanlık kurmaları ve ismini belirlemeleri istenmiştir. Kurdukları bakanlığın su kirliliğini önlemek için, görevleri sorulmuş ve bunu resimle çizmeleri istenmiştir. Etkinlik süresince okul öncesi eğitim programında(MEB, 2013) yer alan bilişsel gelişim alanından “Kazanım1: Nesne/durum/ olaya dikkatini verir.”, “Kazanım 17: Neden-sonuç ilişkisi kurar.” ve “Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.” kazanımları, sosyal-duygusal gelişim alanından “Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder”, “Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.” ve “Kazanım 13: Estetik değerleri korur.” kazanımları kazandırılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında su kirliliğini anlatan görseller incelenmiş ve sohbet edilmiştir. Öğrencilerin, suları ve denizleri kirletenlerin neler olduğunu inceledikleri resimlerden çıkarım yaptıkları görülmüştür. “Ö4: Her yerde çöp görüyoruz.”, “Ö7: Balıklar pis suda yüzyorlar.”, “Ö10: Sörf yapıyorlar ama su kirlili” söylemleri bu bulgulara örnektir.

Etkinliğin ikinci aşamasında bir video paylaşım platformunda yer alan “Denizlerdeki plastik tehdidini bu kez yunuslar anlatıyor!” videosu izletilmiştir. Videonun süresi 3 dakikadır. Videonun içeriğinde; suların ve denizlerin kirlenme sebeplerinden, atık çeşitlerinden, denizin ve suyun öneminden ve denizlerimizi ve sularımızı nasıl temiz tutabileceğimizden bahsedilmektedir.

Üçüncü aşamada yaparak ve yaşayarak öğrenme anlayışından hareketle su kirliliği ile ilgili deney yapılmıştır. Sınıfa su dolu 2 plastik kap getirilmiştir. Bir tanesinin içine sırasıyla çekirdek kabuğu, ambalaj, kâğıt, kapak, sıvı yağ, kola ve şişe atılmıştır. Daha sonra bunlar eldiven, masa ve süzgeç yardımıyla su temizlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin suyun kirlenme ve temizlenme sürecini yakından gözlemlemesi sağlanmıştır. Öğrencilere deney sonunda kirlenilen kabın temizlenip, temizlenmediği sorulmuştur. Öğrenciler suyun temizlenmediğini, hala pis olduğunu ifade etmişlerdir. “Ö3: Hayır su çok kirlî.”, “Ö12: Su temizlenmemiş.” ifadeleri bu bulguya örnektir. Hiç kirlenmeyen ve kirlenilen su kabı arasındaki farkı gözlemleyerek, kirlenilen su kabının sonradan temizlenmeye çalışıldığında dahi suyun hala pis olduğu ve temizlenmediği ifade etmişlerdir.

Dördüncü aşamada ise drama etkinliği yapılmıştır. Yapılan deney etkinliği, drama uygulamasına çevrilmiştir. Etkinliğe sınıftaki bütün öğrenciler katılmıştır. Çocuklara “Tatile gidiyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Tatile gittiklerinde denize girip, girmedikleri sorulmuştur. “Ö5: Ben gidiyorum.”, “Ö2: Ben 2 kere gittim.” ve “Ö9: Evet ben gidince yüziyorum.” cevapları alınmıştır. Çocuklardan ardından gözlerini kapatmaları ve kendilerini denizde hayal etmeleri istenmiştir. Çocuklar denizde yüzmektedir ve karşılığında sırasıyla kirlilikler çıkmaktadır. Çocuklar kirliliklerle beraber yüzmektedir. Drama etkinliğinin sonunda sırasıyla kirlilikler temizlenip, temiz bir denizde yüzülerek etkinlik sonlandırılmıştır. Öğrenciler drama da çöplerle karşılaşınca kendilerini kötü hissetmişlerdir. “Ö5: Kötü hissettim. Her yerde çöp vardı.” söylemi bu bulguya örnek olarak gösterilebilir. Çocuklar drama etkinliğinde çöpler temizlenince mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. “Ö2: İyi hissettim. Mutlu oldum.” söylemi bu bulguya örnek olarak gösterilebilir.

Çocuklardan çevre ve çevre uygulamaları ile ilgili bir bakanlık kurlmaları ve bu bakanlığın görevlerini anlatmaları istenmiştir. Etkinliğe ait bulgu tablosuna aşağıda yer verilmiştir.

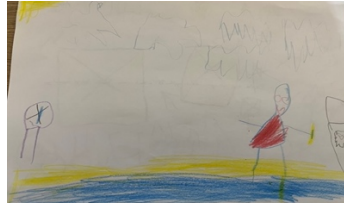
Katılımcı	Bakanlık İsimleri	Bakanlık Görevi
Ö1	Çevreyi Kirletmeme Bakanlığı	Çevreyi temizlemeli
Ö2	Suları Kirletmiyoruz Bakanlığı	Plastik atılmamalı.
Ö3	Denizleri Koruma Bakanlığı	Toplanan çöpleri geri dönüşüme atmalıyız.
Ö4	Sağlık Bakanlığı	Çöpler denize atılmasın
Ö5	Geri Dönüşüm Bakanlığı	Çöpler geri dönüşüme atılacak
Ö6	Temizlik Bakanlığı	Kirlenen denizleri temizleyeceğiz
Ö7		Denizlere çöp atılmamalı
Ö8	Çöpleri Topluyoruz Bakanlığı	Çöpler çöpe atılacak
Ö9	Temizlik Bakanlığı	Denize giden insanlar çöp atmayacak
Ö10	Temiz Su Bakanlığı	Kâğıtlar yerlere atılmamalı
Ö11	Çöpleri Toplama Bakanlığı	Çöpler çöp kutusuna atılmalı
Ö12	Çöp Bakanlığı	Denizlere çöp atmayacağız
Ö13	Hiç Çöp Atmıyoruz Bakanlığı	Şişeler yerlere atılmayacak
Ö14	Suları Kirletmemek Bakanlığı	Çöpleri suya atmayalım.

Tablo 1: Bakanlık İsimleri ve Görevleri

Yukarıdaki tablo genel olarak değerlendirildiğinde; çocukların “çöp” “temizlik” ve “su” kavramları bağlamında bakanlıklar kurdukları ve bu bakanlıkları görevlendirdikleri görülmektedir. Çocukların bakanlıklara isim verirken, “çöp (4)”, “su (4)”, “çevre (3)”, “geri dönüşüm (1)” ve “sağlık (1)” kavramlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcılar bakanlıkların görevlerini ifade ederken; “çöp (8)”, “su (6)”, “çevre (4)” ve “geri dönüşüm (2)” kavramlarını kullanmışlardır. Çocukların bakanlıklara verdikleri görevler genel olarak değerlendirildiğinde, “çevre” ve “temizlik” kavramları çerçevesinde şekillendiği söylenebilir. Çocukların sıklıkla değindiği çevre sorununun, denizlerin/suların kirletilmesi olduğu dikkat çeken diğer bir sonuçtur.

Bakanlık görevlerinin ifade edilmesinin ardından, resim yapma ve anlatma etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlik kapsamında çocuklardan, kurmuş oldukları ve görevlerini belirledikleri bakanlık ile ilgili resim yapmaları istenmiştir. Resimlerin yer aldığı tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Resim 1:
ö1' in Resmi

Ö1: Denize çöp atmayın tabelası yaptım. Bir çocuk denize muz kabuğu atıyor.

Tabela ile uyarı ve kirletme eylemi

Ö2: İnsanlar yere çöp atıyordu. Ben de tabela koydum yere çöp atmamaları için. Çöpleri atarsak deniz pembe olur.

Resim 2: Ö2' nin Resmi

Tabela ile uyarı ve kirletme eylemi

Ö3: denize çöp atmayın tabelası yaptım. Bir çocuk denize giriyor ve çöpleri topluyor. Deniz çöplerden dolayı sarı.

Resim 3: Ö3' ün Resmi

Çevreyi temiz tutma eylemi

Ö4: çöpleri atmayın tabelası yaptım. Çocuk temiz denize gidiyor. Kirli denize gitmiyor.

Resim 4:
Ö4' ün Resmi

Tabela ile uyarı, temizi tercih etme

Resim 5:

Ö5' in Resmi

Ö5: insanlar çöp atıyor ve deniz kirleniyor.

Kirletme eylemi

Ö6: Bir insan kirlenilen denizleri temizliyor.

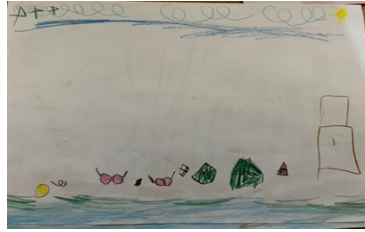
Soruna çözüm, temizleme eylemi

Resim 6: Ö6' nin Resmi

Resim

7:Ö7' nin

Ö7: Çöp kutusu geliyor ve deniz kirleniyor.

Kirletme eylemi

Ö8: Çöpler çöp kutusuna atılsaydı denizler temiz olurdu.

Sorun çözümüne öneri

Resim
8:Ö8' in

Resim 9:Ö9' un

Resmi

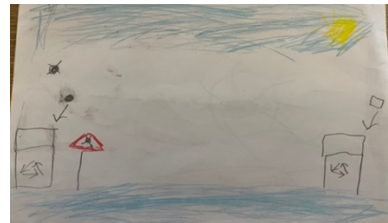

Ö9: Denize çöp atılıyor. Fabrikalar atıkları denizlere atıyor. İnsanlar denizleri kirletiyor. Deniz pis oldu.

Bireysel kirletmenin yanı sıra fabrika atıkları ile kirlenme

Ö10: Çöpler çöp kutusuna ve geri dönüşüme girerse, denizler daha temiz olur.

Soruna çözüm önerisi

Resim
10:Ö10' un

Resim 11:Ö11' in

Resmi

Ö11: Çöpler çöp kutusuna gidiyor.

Kirlenme eylemi

Ö12: Denize çöp atmayın tabelası yaptım.

Deniz kirlenmemeli. Balıklar ve insanlar rahatça yüzebilmeli.

12:Ö12' nin

Resim

Soruna uyarı ve su/deniz canlıları

Resim

13:Ö13' ün

Ö13:Su kirlendiği için insan suya giremez tabelası yaptım.

Kirlenen su için uyarı

Ö14: Çocuk temiz suya giriyor. Pis suya girmiyor.

Temiz suyu tercih etme

14:Ö14' ün

Resim

Tablo 2: Çocukların çevre bakanlığı ile ilgili yaptıkları resimler

Çocukların çevre bakanlığı ile ilgili yapmış oldukları resimler genel olarak değerlendirildiğinde; sadece deniz/su kirliliği ile ilgili resim yaptıkları, farklı çevre sorunlarını ele alan resimler yapmadıkları görülmektedir. Bu durumun daha önce gerçekleştirilmiş olan çevre bakanlığı ve görevleri etkiğinde çıkan bulgular ve sonuçlar ile ortak olmadığı görülmektedir. Bakanlık isimleri ve görevleri etkinliğinde çocuklar; deniz/su kirliliğinin yanı sıra “çöp (4)”, “su (4)”, “çevre (3)”, “geri dönüşüm (1)” ve “temizlik” temalarını kullandıkları görülmüştür. Ancak resim yapma ve anlatma etkinliğinde sadece su/deniz kirliliğinden bahsetmişlerdir.

Çocukların yaptıkları resimler incelendiğinde; deniz/su kirliliği, kirliliğin sebepleri, uyarı ve öneri temalarının varlığı göze çarpmaktadır. 7 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö5, Ö7, Ö9, Ö12 ve Ö14) resminde denizlerin/suların kirlenmesi konularına yer vermiştir. 5 çocuk (Ö1, Ö2, Ö4,

Ö12 ve Ö13) deniz/su kirliliği ile ilgili uyarı/tabelanın konularının yer aldığı resimler çizmiştir. 4 çocuk (Ö3, Ö6, Ö10 ve Ö11) “kirliliğe karşı temizleme” ile ilgili resimler çizmişlerdir. 3 çocuk ise (Ö8, Ö10 ve Ö12) kirliliğe karşı önerilerin yer aldığı resimler çizmişlerdir.

Ö9’un diğer çocuklardan farklı olarak denizlerin/suların bireysel kirletilmesinin yanı sıra, fabrika atıklarının da denizi kirletmesi ile ilgili resim çizdiği görülmektedir. Ö12, deniz/su kirliliğinin su anlılarına etkisi ile ilgili bir resim çizerek, diğer katılımcıların değinmediği bir noktaya değinmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bakanlığımı kuruyorum etkinliğinde çocukların “çöp”, “temizlik” ve “su” kavramları bağlamında bakanlıklar kurdukları görülmektedir. Çocukların kurdukları bu bakanlıklara yükledikleri görevler; “çöp atmama”, “denizleri kirletmeme”, “denizleri temizleme” ve “geri dönüşüm” bağlamında olduğu tespit edilmiştir. Yaptıkları resimlerde ise su kirliliğinin çözümü için; “tabela ile uyarı”, “çöp kutusu”, “geri dönüşüm” ve “denizleri temizleme” bağlamında resimler yaptıkları görülmüştür. Bakanlığımı kuruyorum etkinlikleri sayesinde çocukların; çevreyi koruma, su kirliliğinin farkına varma, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, problem durumlarına çözüm üretebilme, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme, sosyal katılım, karar alma süreçlerine katılma, sorumluluklarını yerine getirebilme gibi kazanım ve becerilerin yerine getirilmesi sağlanmıştır.

Çocuklar etkinlik süresince nesne, durum ve olaya dikkatlerini vermişlerdir. Deney ve resim etkinliği ile neden-sonuç ilişkisi kurmuşlardır. Bakanlık isimleri, görevleri ve resim etkinliği ile problem durumlarına çözüm üretmişlerdir. Resim etkinliği ile düşünce ve hayallerini yaratıcı yollarla ifade etmişlerdir. Çocukların karar verme, problem durumlarına çözüm üretme, neden sonuç ilişkisi kurabilme ile bilişsel becerileri gelişmiştir. Çevre ile ilişkili kazanımlar Okul Öncesi Eğitim Programında eksik olduğu için yapılan çalışmalar ile ilişkilendirilememiştir. Ekici ve Gülay(2010) yaptıkları çalışmada Okul Öncesi Eğitim Programı içerisinde çevre ile ilgili amaç, kazanım, kavram ve belirli gün ve haftaların istenen seviyede olmadığını ifade etmişlerdir.

Okul öncesi eğitim programında(MEB, 2013), okul öncesi eğitimin amaçlarından bir tanesi “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak” olarak açıklanmıştır. Bakanlığımı kuruyorum etkinliği ile çocuklar su kirliliği hakkında olumlu bir tutum kazanmışlardır. Çocuklar, suları ve denizleri nelerin kirlettiğinin farkına varmışlardır. Yapılan etkinliklerle çevre duyarlılığı ve çevre bilinci kazandırılmıştır. Onur, Çağlar ve Salman

(2016) yaptıkları araştırmada çocuklara çevre konusunda olumlu algılar oluşturulabileceği ve istedik davranış geliştirilebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Su kirliliğinin görsel uyaranlarla desteklenerek anlatılması ve su kirliliğini önlemek için resim yaptırılması, çocuklarda su kirliliği hakkında farkındalık ve olumlu tutum kazanılmasını sağlanmıştır. İçen Kükürt (2021) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının somut dönemde olmasından dolayı öğrenmeleri somut olarak gerçekleştirdiği ve çocukların gördüklerini daha kolay algılamasından dolayı okul öncesi eğitimde çevre eğitiminin görsel uyaranlarla verilmesi gerektiğinin ve çevre eğitiminde sanat etkinliklerinde faydalanılmasının çocukların yaparak ve yaşayarak öğrenmeye fayda sağlayacağının sonucuna ulaşmıştır.

Çocuklara, yaşamlarında sorumluluk alabilmeleri için önce farkındalık yaratılmalıdır(MEB, 2013). Çocukların yaşamlarındaki sorumluluklarından bir tanesi çevreyi korumaktır. Bu bilinçten hareketle sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için farkındalık yaratılmıştır. Yaşamlarındaki sorumluluklar için bakanlık isimleri, görevleri ve resim etkinliği ile sosyal katılım becerisi göstermişler. Yapmış oldukları yönetime katılım ile dolaylı olarak vatandaşlık eğitimine, erken çocukluk döneminde değinilmesini sağlamıştır. Çocuklar etkinlik süresince, doğal çevredeki güzellikleri korumak için neler yapılabileceğini ifade etmiş ve estetik değer koruma kazanımı gerçekleştirmişlerdir. Çevre Bakanlığı etkinlikleri sayesinde çocukların sorumluluk, duyarlılık, temizlik gibi değerleri kazanması sağlanmıştır.

Erken çocukluk, insanın yaşamı boyunca etkilendiği davranışların, tutumların ve alışkanlıkların kazanıldığı dönemdir. Bu nedenle özellikle bu kritik dönemde çevre eğitimi ile ilgili farkındalık kazandırmak çok önemlidir. Erken çocukluk döneminde bir konunun daha iyi anlaşılması ve içselleştirilebilmesi için çocuklara gerçek deneyimler sunulmalı, keşfetmeleri için fırsat verilmeli, öğretmenleri ve aileleri destek olmalı, sorular sormalarını ve bu sorulara cevap bulmaları sağlanmaya çalışılmalı, karşılarına problem durumlar konulmalı ve bu problemlere çözüm bulmaları beklenmeli, kısacası onlara zengin uyarıcılar sunulmalıdır. Bunlar sunulduğu takdirde çocukların hem bilişsel, sosyal duygusal, dil hem de motor becerileri gelişmiş olacaktır(Kaya Aydın, 2011). Çevre eğitiminin erken yaşlarda verilmesi oldukça büyük önem arz etmektedir. Gün geçtikçe çoğalan çevre sorunlarını gidermek için temiz çevre bilinciyle yetişmiş bireylere ihtiyaç vardır. Bireylerin erken yaşta çevre eğitimiyle tanışmaları onların gelecekte bilinçli bir çevre dostu bireyler olmasına yardımcı olacaktır (Altınsoy, 2018).

Okul öncesi eğitimde sosyal bilgiler eğitimiyle, vatandaşlık eğitimi verilebilir. Aktın (2014) yaptığı araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel, psikomotor ve duyuşsal olarak sosyal bilgiler eğitimini almaya hazır oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sosyal bilgiler

eğitimi geleceğin etkin ve nitelikli vatandaşlarını yetiştirme açısından büyük bir öneme sahiptir. Sürdürülebilir ve kalıcı bir sosyal bilgiler eğitimi için küçük yaşlardan itibaren farkındalık kazanılması, bilgi, beceri ve tutumlara sahip olunması eğitimi daha nitelikli hale getirir. Sosyal bilgiler eğitimi; küçük çocuklar için sosyal beceriler, vatandaşlık beceriler, ulusal ve evrensel değerler, temel tarih, coğrafya ve vatandaşlık farkındalığı kazandırma gibi önemli bir alanlara hizmet etmektedir (Uçuş Güldalı, 2017). Çevreye duyarlı vatandaşlar yetiştirmek, okul öncesi eğitim programına sosyal bilgiler konuları eklenerek yapılabilir. Uçuş Güldalı (2017) okul öncesi eğitim programının esnek, sarmal ve eklektik yaklaşıma sahip olması erken çocuklukta sosyal bilgiler eğitimi için oldukça uygun ve elverişli bir yapı sunabileceğini ifade etmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında; okul öncesi eğitim programına çevrenin korunmasına yönelik kazanım ve göstergeler eklenebileceği, evre ile ilgili belirli gün ve haftaların kutlanabileceği, hizmetiçi eğitimler ile meslekte bulunan öğretmenlerin bilgilendirilebileceği, etkinlik nerileri hazırlanabileceği, farkındalık yaratabilmek için kamu spotları yayımlanabileceği, evre, geri dönüşüm gibi kavramlara planlarda daha sık yer verilebileceği, evre eğitimi için öğrencilerin sosyal katılımın arttırılabileceği, okul öncesi eğitim programına sosyal bilgiler ve vatandaşlık eğitiminin eklenebileceği öneri olarak sunulabilir.

Kaynakça

- Aktın, K. (2014). *Okul ncesi dönemde sosyal bilgiler eğitimi: mesleklerin öğretimine yönelik bir durum alışması*. Turkish Studies, 9(5), 139 - 155. Doi: [10.7827/TurkishStudies.6934](https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6934).
- Altınsoy, F. (2018). *Okul ncesi dönem çocuklarında evre kirliliği farkındalığı oluştırmada geleneksel ğretim ve teknoloji destekli yöntemlerin karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 493107).
- Aktepe, V., & Gündüz, M. (2021). *Sosyal bilgilerde değerler eğitimi*. Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler ğretimi. Ankara, 1(9), 201-232. Pegem akademi.
- evre, şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2020). *Türkiye evre Sorunları ve ncelikleri Değerlendirme Raporu*. Ankara. Erişim Adresi: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/tu-rk-yecevresorunlariveoncel-kler-2020-20210401124420.pdf>.
- evre, şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2020). *6. Türkiye evre Durum Raporu*. Ankara. Erişim Adresi: https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/tc-dr_2020-rapor-v18-web-20210217135643.pdf.
- Gülay, H., Ekici, G. (2010). *MEB Okul ncesi eğitim programının evre eğitimi açısından analizi*. Türk Fen Eğitimi Dergisi. 7(1), 74 - 84. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/mkusbed/issue/19578/208931>.
- İçen Kükürt, E. (2021). *Okul ncesi dönemde etkili evre eğitimi için görsel sanat etkinliklerinin kullanımı* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 679388).

- Kaya Aydın, M. (2021). *Erken Çocukluk Döneminde Çevre Eğitimi ve Sürdürülebilirlik* . Sürdürülebilir Çevre Dergisi , 1 (2) , 53-56 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cevder/issue/67695/909844>.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Selahattin Turan (Çeviri Editörü). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Erişim adresi: <https://tegm.meb.gov.tr>.
- Onur, A. , Çağlar, A. & Salman, M. (2016). *5 Yaş Okulöncesi Çocuklarda Atık Kâğıtların Değerlendirilmesi ve Çevre Bilincinin Kazandırılması* . Kastamonu Eğitim Dergisi , Cilt:24 Sayı:5 , 2457-2468 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/27735/317912>.
- Seefeldt, C., Castle, S., Falconer, R.C. (2015). *Okul öncesi/ilkokul çocukları için sosyal bilgiler öğretimi*.(S. Coşkun Keskin, Çeviri Ed.). Ankara. Nobel Akademik.
- Tahiroğlu, M., Yıldırım, T., & Çetin, T. (2010). *Değer eğitimi yöntemlerine uygun geliştirilen çevre eğitimi etkinliğinin, ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumlarına etkisi*. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 231-248. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/20.500.11787/2169>.
- Türk Dil Kurumu (2022). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. www.tdk.gov.tr adresinden 24.05.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Uçuş Güldalı, Ş. (2017). *Sosyal Bilgileri Okul Öncesi Dönem Çocuklarıyla Deneyimlemek: Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Bilgiler Eğitiminin Önemi Gözden Geçirme*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 18(3), 1122 – 1151. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59420/853442>.
- Yalçın, B. (2013). *Doğal çevreyi koruma programının okul öncesi dönem çocuklarının çevreye yönelik tutumlarına olan etkileri: Çanakkale il örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 345910).